

ŘEMESLA STAROBYLÁ

Zaslal p. Milan Kuba ze Zlatých Hor.

Slovníček řemesel pochází z časopisu ze 60. let, bližší informace neuvedeny.

A

Alchymista — středověký chemik, pokoušející se vyrobit z obyčejných prvků prvky vzácné (zlato) a dále elixír mládí, kámen mudrců atd.

Apatykář — výrobce léků a pochoutek z rostlinných a živočišných surovin

Andělíčkář — pokoutní, nesvědomitý lékař

Astrolog — (hvězdopravec) věštec předpovídající lidské osudy z dráhy a vzájemného postavení hvězd a planet

B

Bakalář — první stupeň hodnosti univerzitní po absolvování vysoké školy

Baraba — dělník na stavbě železnic (zejména tunelář)

Barbír — viz bradýř

Barvíř — řemeslník barvící kůže, plátna aj. — někdy též název pro bradýře

Baštář — porybný

Bečkář, bečvář, též bednář - zhotovoval dřevěné sudy, bečky a jiné nádoby

Bělíč - člověk bělící prádlo (bělidlo) **Beraník** — dělník vybavený náradím i zkušenostmi k zarážení kůlů (též kolník)

Bičář, bičíštník — výrobce bičů, řemenů, důtek, karabáčů, bičíků, atp.

Brakař — dělník dobývající rašelinu rypáním (brakováním)

Brabenář — podivná existence živící se sběrem mravenců a prodejem jejich kukel coby krmiva a zejména vyrobené kyseliny mravenčí.

Vyznačoval se rozežranými rukama od kyseliny

Bradýř — též lazebník — holič, k jeho povinností patřilo i léčit rány (ranhojič) na rozdíl od lékařů a doktorů, kteří se zabývali spíše vnitřními nemocemi

Brdař — (**neckář**) výrobce dřevěných kádí ke koupání

Brníř — výrobce brnění

Brokař — odléval olověné broky přes železná síta. Podle velikosti broky značeny čísly. Čím větší číslo, tím menší broky (odvozeno z počtu otvorů v sítu)

C

Cajkář — tkadlec vyrábějící na ručním stavu hrubou látku (cajk)

Caletník — **týž co pekl placky a koláče (caltář)**

Cedulář (lepič plakátů)

Cestář — ručící za sjízdnost silnic

Cirklář — výrobce kružidel

Cirolog — (chirurg) ranhojič zabývající se krvavými zákroky (pouštění žilou, léčba pijavkami atp.)

Cvokař — též hřebař — dělal nejrozmanitější hřeby (též spilky) nejvíce železné, zarážené do dříví a jiných tuhých hmot, aby je upevnily

Č

Čamrdář — knoflíkář

Čihař — lovec drobných ptáků (čižbář) též ptáčník

Čišíř — soustružník zhotovující číše, poháry, zejména dřevěné

Čižmář — výroba vysokých bot (čižem) **Dehtář** — viz kolomazník

D

Deškář — viz kopytář

Dohazovač — zprostředkovatel služeb, seznámení, pracovních příležitostí

Doškář — výrobce došků, též pokrývač střechy slaměnými došky

Draslař — (flusař) vyráběl louh a draslo z dřevěného popela

Drastič — počesávač (lnu, bavlny)

Dráteník — pocestný spravující vše, co se dalo vyspravit (zejména hliněné hrnce dovedně ovazoval)

Dřevěnkář — výrobce dřeváků

Dřevník — překupník dřeva

Drvoštěp — původně štípal špalky na polínka

Dveřník — zaměstnanec ohlašující návštěvy (dnes vrátný)

Dynchěř — omítač zdí

Dýmkař — výrobce hlaviček k dýmčkám, obvykle hliněných

E

Erteplář — prodavač brambor

F

Facír — potulný myslivec

Faktor — zprostředkovatel mezi továrnou a domácími pracovníky (nosil např. přízi domácím tkalcům a přejímal od nich sukno)

Famulus — posluha, pomocník (též adlatus)

Fechtýř — profesionální šermíř (fedrechtýř)

Fiakrista — drožkář (dnes taxikář)

Flašinetář — (kolovrátkář) — hráč na mechanický hudební nástroj (netřeba mu znát noty, tedy jakýsi předchůdce dnešních hráčů na magnetofon)

Flašněř — klempíř zhotovující nádoby z plechu

Flekýř - viz příštípkář

Forman — kočí vozu nákladního

Funebník — zaměstnanec pohřebního ústavu

Fušer (stolíř) — podomní řemeslník, který se pro nedostatečnou dovednost nedostal do cechu (dnes melouchář)

H

Habán — hrnčír

Hadrář — podomní obchodník s obnošeným šatstvem

Hamerník — kovář ve vodním či parním hamru (kladivo poháněné strojem)

Hašplíř - dělník u vrátku

Heverník — zámečnický výrobce zvedáků

Hladinář — brusič plochého skla

Hlásník — strážný na věži (v hlásce)

Hlavňář — hlavně střelných zbraní zhotovoval

Hlínař - kopáč

Hlinomaz — zedník stavějící ponejvíce z hlíny

Hodinář — potřebuje převážně mosaz, železo a ocel ke zhotovení hodin, musí umět spočítat množství, velikost a uložení kol a počet zubů. Součástky zhotovuje na malých kovadlinách a musí umět též tepat, strouhat, soustružit, díry vrtat...

Houžvář — výrobce hrubých provazů (houžví) z mladých kmínků

Horný — dozorce nad vinohrady

Hrstník — podomní obchodník s obilninami, solí apod. prodávající na hrstě

Husák — obchodník s husami

J

Jehlíř — na rozdíl od špendlíkáře (viz) pouze jehly šicí zhotovuje. Jehla liší se od špendlíku tím, že místo hlavičky má ouško, jímž se provléká nit

K

Kadlubář - kalounkář

Karbaník — hráč karet (organizátor loterii) — karban = osudí

Kárník — povozník nabízející k odvozu zboží svou károu

Kartounkář — dělník v továrně na potištěné látky

Kat — řemeslo nikoliv snadné. Bylo třeba znát nejen rozličné druhy mučení a popravování, ale i anatomii. Nešikovný kat se mnohdy sám stal obětí rozlícených diváků

Kletnář — výrobce klecí dřevěných

Klihař - ze živočišných zbytků (kůží, kostí, kopyt, rohů atp.) vařil lepidlo pro truhláře, sedláře, knihaře a další řemeslníky

Klokočník — růžence, modlíci šňůry vyráběl a prodával

Klopař — svolával do práce klopením (dnes kupříkladu školník zvoněním)

Klučení — mýcení lesa

Klukař — výrobce luků a samostřílů

Kadlubář — zhotovovatel dřevěných mis a nádob dlabaných — kadlubů

Knap — soukenický tovaryš

Knihkupec — kupoval od spisovatelů rukopisy a vydával je vlastním nákladem

Knoflíkář - vyráběl knoflíky z dosažitelných materiálů: rohoviny, dřeva, skla, papíru, niti a zejména z perleti sladkovodních mlžů

Kojná — žena kojící za úplatu cizí dítě

Kokotář - obchodník s drůbeží - specialista na kohouty

Kolář — výrobce dřevěného hospodářského nářadí, zejména loukoťových kol

Kolečník - dělal kolečka a trakaře, též je pronajímal se svou pracovní silou

Kolník — viz beraník

Kolomazník — vařil kolomaz z dehtu získaného od uhlířů a starého oleje nebo jiného tuku. Čerti prý si jí cenili jako léku na všechny čertovské nemoci

Kolšíř — topič u peci

Koltářka — vyšíváčka gobelínů i přikrývek

Konfektář — pekař zákusků a bonbónů ze základní suroviny medu

Konvář — hlavní náplní jeho práce bylo zhotovovat cínové nádoby, často ovšem do cínu mísil lacinější olovo (měšťanská rodina měla i několik set kilogramů cínového nádobí)

Koplář - pasák koní (kobylek)

Kopytář — výrobce ševcovských kopyt

Koptař — pálením smolného dřeva v peci s

dlouhým komínem a komorou na lapání sazí vyráběl saze pro výrobce tuše, knihtiskařské barvy atp.

Korábník — loupal a pracoval kůru stromů pro jircháře a další řemeslníky, též na pálení

Korbař — (nápravník) — vyráběl nápravy, podvozky a korby k vozům a saním

Korbelář — podle toho, zda korbele ze dřeva či cínu vyráběl, patřil k cechu bednářů nebo cínařů

Kordovaník — připravoval jemnou kůži na vázání knih, výroba ženské obuvi atp. **Kořenářka** — osoba vyrábějící a prodávající rozličné léky a čarovné nápoje vyráběné z bylin někdy skutečně léčivých

Kostečník — z kosti soustružil a řezal drobné předměty k radosti i užitku

Kostkař — kameník osekávající dlažební kostky

Košťálník - zelinář

Košář — pytlák lovící ryby do koše (též košíkář)

Kotvář — nesebné dílo dělání kotev prováděl

Krampěř — vetešník

Kramplěř — česač vlny

Krosnář — podomní obchodník nosící své zboží v krosně (nůše nebo dřevěná skříňka) na zádech

Krčmář — nájemce hospody (krčemník)

Krumplíř — jeho úkolem bylo zdobit drahocenný šat zlatem, perlami atp.

Krysař — hubitel myši

Kulér — kameník zhotovující kamenné náboje do děl a praků

Kufrář — dělá kufry (na rozdíl od kufraře, který kufry krade)

Kvinterník — výrobce strunných nástrojů

L

Ladař (ladýř) — na venkově skupoval obilí a jiné potraviny pro kupce ve městě

Lapka — kdokoli, kdo se přestane živit poctivým řemeslem a dal se na loupežnictví

Laufr — obstarával dopravu na šachtě a údržbu dopravních prostředků

Lazebník — majitel neb provozovatel lázní

Ledař — sezónní zaměstnanec — sekal led na řece a ukládal jej v hlubokých skalních sklepích, (též sklepák) odkud až do léta jej vyvážel a prodával především hostinským k chlazení masa a nápojů

Ledkař — (sanytrář) — vyráběl z odpadních látek zemědělských i průmyslových ledek za pomoci procesu přírodního (hnití)

Ležák — viz faktor

Litkupník — městský úředník dozírající na dodržování poctivého obchodu

Lojovník — škvařil lůj z živočišného tuku a surovinu prodával mydlářům, jirchářům, rovněž vyráběl svíčky lojové

Loutečník — vyráběl loutky ze dřeva hlavně soustružením

Loutkař — člen kočující společnosti hrající po vsích divadlo loutkové (pimprlář)

M

Marketiér — vykládal povrch drobných předmětů kovy, perleti aj.

Mastičkář — vykonával léčebnou praxi bez patřičného vzdělání

Materialista — obchodník s drogistickým, lékárnickým a chemickým zbožím pod jednou střechou

Medař - též brtník, včelař zabývající se sběrem medu divokých včel a jejich jednoduchým chovem

Medník — zpracovával med od brtníka především na medovinu — kvašený alkoholický nápoj

Měchař — šlapal měchy (kovářský, u varhan atp.)

Mezuláník — tkadlec zanášející bavlněný nebo konopný útek do lněné osnovy (barchet či mezulán se taková látka nazývala)

Měšečník — tašky a měšce z kůže dělal

Mincíř — mincěř — ten, kdo plátky kovové, zlaté, stříbrné a měděné okrouhlé a ražbou opatřené, zvané mince, (též peníze) v mincovně zhotovoval. Bývali také falšovatelé čili penězokazci, kteří potají dělali falešné peníze z levnějších kovů

Miškař — viz nunvář

Mládek - dělník ve mlýně (mladší tovaryš)

Mořipivo (pivopal) – z piva i zkvašeného páčil lihový nápoj

Muzikář – (muzikus), člen kapely vandrovní

Mydlář – výrobce mýdla

N

Nádeník – dělník najímaný na den

Nákovadlář – dělal kovadliny čili nákovadla

Naplavač — viz plavec

Nápravník — viz kolář

Návěstník — brzdař (pečoval též o koncové světlo vlaku — návěstí)

Neckář — výrobce necek dřevěných a to buď dlabáním z kmenů či sbíjením z prken

Nunvář — (miškař) specialista na chirurgické zákroky u domácího zvířectva hlavně samců,

kteřá pak rychleji přibírala na váze

O

Obrazník — malíř

Očkař (okař) — pytlák chytající zvěř do drátěných ok

Odbíhač — viz vozač

Odřivous — hanlivé označení pro holiče, bradýře atp. (viz)

Oháněčník — z ptačích per zhotovoval vějíře ozdobné i k odhánění much sloužící **Ochočovatel** — krotitel zvěře

Okřináč — výrobce dřevěných mis (srv. kudlabář)

Olejník — ve mlýnu či stoupě z mastných semen vyráběl olej

Ostružník — pro jezdce zhotovoval ostruhy

P

Pacholek — čeledín, též pomocník v různých oborech

Paknecht — lázeňský pomocník

Pakostník - záškodník, sabotážník

Páleník — výrobce kořalky

Parter — tovaryš, řemeslník po vyučení

Pasamentář — výrobce prýmků, stuh, prýmkař

Pasíř — výrobce kovem zdobených opasků

Paterník — soustružník vyrábějící růžence

Pažíř — dělal pažby k ručním střelným zbraním (též šiftař)

Peckař — hlídač ovocného sadu

Pecnář — přespolní pekař

Pedel — školník na univerzitě

Pergameník — máčel kůže ve vápenné vodě, natíral je křídou, vyrovnával pemzou a zhotovoval tak pergamen malířský neb psací

Perkař — odklízeč hlušiny (perku) v dolech

Pernář — výrobce pouzder, míšků a tobolek

Pikolík — číšnický učeň

Plačka — najatá nařikačka pro větší dojem z pohřbu

Plavec — plavil dříví po řece svázané do vorů

Plavajzník — výrobce tužek a psacích olůvek

Pltník — viz plavec

Podélník — příležitostný pracovník (nádeník)

Podomek — domovní sluha (nejčastěji v penzionech a hostincích)

Podpažník — oblíbenec, páže

Podruh — dělník bydlící ve služebním bytě

Podsedník — hospodář s nevelkými polnostmi (pod sedlákem)

Pohodný — odstraňoval nemocná a uhynulá zvířata

Pohůnek — vodil potah při polních pracích

Pochop — policajt

Pojezdný — úředník zemědělského podniku

Polír — stavební dozorce

Ponocný — noční hlídač

Popelář — výrobce kvalitního popela pro průmysl (sklenářství)

Portáš — valašský pohraničník

Postilión — kočí poštovního vozu

Prachař — z ledku, uhlí a síry střelný prach vyráběl, nejen ke střelbě, ale i k lámání skal, zdí a kameni v dolech a lomech

Prášek — mlynářský učeň

Profous — vězeňský dozorce

Přástevník — účastník přástek (společné předení lnu)

Předtápěč — předtápěl parní lokomotivy před jízdou

Přítloukač — kovářský pomocník

Pučálnice — trhovkyně prodávající luštěniny

R

Ras — viz pohodný

Rourník — velkým nebozezem vrtal dřevěné roury k vodovodu

Ručníkář — výrobce ručních střelných zbraní

Rumař — dělník, který má na starosti odklizení stavebního odpadu

Rybníkář — dělník pracující na stavbě a opravách hrázi, za války na opevněných stavbách

Rytknecht — pomocník ve stáji

Ř

Řezec — do desek z dřeva hrušky nebo zimostrázu řezal vzory pro tisk textilu

S

Sanytrník — viz prachař

Sekerník — stavěl vodní stroje (jeho hlavním nástrojem byla sekera)

Sklepák — viz ledař

Sklepník — v restauracích míval na starosti nápoje (ukládáné ve sklepech)

Skřidlař — pokrývač břidlicových střech

Slanař — dovozce soli

Smolař — sbíral pryskyřici jehličnatých stromů a pro potřebu různých řemesel z ní vařil bílou či ševcovskou smolu a kalafunu

Smetiprach — mladší mlynářský učeň

Sotůrkář — výrobce sotůrků (brašen ze slámy či z lýčí)

Stárek — starší mlynářský tovaryš

Stolník — obsluhoval hosty u stolu

Strunař — ze zvířecích střev struny pro hudební nástroje, kolovraty, soustruhy aj. zhotovuje.

Střevo zbavené mastnoty a mázder se stáčelo pomocí provaznického kola (basová struna je sesoukána až ze 1201 střívek)

Š

Šejdř — tovaryš ve mlýně, který měl na starost obilí pekařů

Šindelář — výrobce dřevěných střešních krytin — šindelů

Šmukýř — výrobce věcí ozdobných, zvláště pak klobouků

Špendlíkář - zvláště špendlíky, ale i jiné věci dělal, jako dráty pletací, sponky, háčky, řetízky, mříže drátěné, klece z drátu

Štěrkař — kladivem roztloukal kamení na štěrky

Štrajchpudlík — dítě pomáhající v tiskárně tkanin

T

Talafous — vyzvědač

Tálník — pomocný dělník na pile

Tlukač — viz štěrkař

Taškář - brašnář

Tenetář — ptáčník chytající ptáky do ok a sítí

Tlumočník — brašnář

Toufar — výrobce keramiky

Trabant — člen osobní stráže

U

Uhlíř — páčil dřevěné uhlí v milířích (uhlí kamenné se užívá teprve od 19. století)

V

Váčkář - brašnář

Vachtař - hlídač

Valchář — prováděl povrchovou úpravu textilu či kůže hnětením

Vechtr — hlídač železniční trati

Vochlář — výrobce vochlí

Vochlíř — ten co vochluje — vyčesává na železném hřebenu

Voskař — ponejvíce svíce voskové máčením a válením dělal z včelího vosku

Vrátný — vrchní plavec (vedoucí vorového

pramene)

Vrkočnice — prodavačka česneku a cibule v pletencích

Výtonník — vybíral (vytínal) poplatek za plavené dřevo

Z

Zábojník — viz olejník

Zámišník — koželuh vyrábějící jemnou kůži — semiš

Zatáčeč — tvaroval formičkou hrnčířské výrobky na hrnčířském kruhu

Zednář — člen tajného spolku s politickým programem. Název pochází od toho, že mezi zakládajícími členy měli většinu příslušníci cechu zedníků

Zuvač — zuvadlník — měl na starosti obuv a šaty lázeňských hostů (šatnář)

Zákopník — kdo koná opevňovací práce

Ž

Želízkař - bruslař

Žinkař — výrobce žíněného plátna

Živán — zbojník, loupežník